

*«Рід, який не знає свого минулого – не має майбутнього»
(народна мудрість)*

Завдання цього матеріалу – якнайкоротше подати, в хронологічному порядку, історичний шлях краю де народжувались, жили й помирали наші предки та де сьогодні проживає більшість Членів нашого Роду.

Безперечно, що історичні факти, приведені у статті - будуть корисними не тільки для Членів нашого Роду, особливо тих, що сповідують Православ'я, але й для широкого читацького загалу...

*Голова громадської організації «Наша Родина»,
випускник історичного факультету УжДУ - Ю. Ключівський*

Карпато-Руси (Рутенія) - Підкарпатська Русь – Карпатська Україна – Закарпатська область (коротка історія)

З кінця 11 століття **Карпато-Руси** входили до складу Угорського королівства, де були відомі, як **Карпатія** (Kárpátalja).

В **1867 році**, внаслідок угоди, між: Австрією та Угорщиною, виникла **Австро-Угорська Імперія** - двоєдина (дуалістична) держава, яка проіснувала в Центральній Європі до кінця Першої світової війни, тобто до **1918 року**.

На території сучасного Закарпаття до **1919** року існували 4 комітати: **Унг** (або Ужанський з центром в місті Унгвар, сучасний Ужгород), **Берег** (з центром в місті Бергсас, сучасне Берегове), **Угоча** (з центром в місті Севлюш, сучасний Виноградів), **Мараморш** (з центром в місті Хуст), пізніше - Сігетул-Мармацією (нині Румунія). **Комітат** - історична адміністративно-територіальна одиниця Угорського королівства, що існувало з X століття до 1918 року. Адміністративна реорганізація Підкарпатського краю в 1925-1927 роках ліквідувала поділ краю на жупи (комітати).

З листопада **1918** по червень **1919** року на Закарпатті існувала **Гуцульська республіка** з центром в Ясіня. Вищим органом влади стала Гуцульська Народна Рада, яку 18 грудня 1918 р. очолив Степан Клочуряк.

До складу Ради входило 43 члени - 38 українців, 2 німці і 3 євреї. Виконавча влада належала до секцій (міністерства) і підсекцій - дипломатичної, військової, внутрішньої, господарської та інші. За **Сен-Жерменським договором** (від **10 вересня 1919** року) територія Гуцульської республіки увійшла до складу Чехословаччини.

За рішенням **Тріанонського договору 1920** року, історичний край Мармарощина був розділений між Чехословаччиною (60 % території) та Румунією (біля річки Тиса - 40% території).

Після Мюнхенського договору (**30 вересня 1938 року**) та складне міжнародне становище Чехо-Словаччини, примусило чехословацький уряд

погодитися надати Карпатській Україні статус автономної республіки. **8 жовтня 1938 року** було утворено перший автономний уряд.

22 листопада 1938 року празький парламент ухвалив конституційний закон про **автономію Карпатської України**, після чого Чехо-Словаччина перетворилася на федеративну державу чехів, словаків і карпатських русинів.

26 жовтня 1938 року прем'єр-міністром Карпатської України було обрано А.Волошина. Рішенням же **Першого Віденського арбітражу від 2 листопада 1938 року** значна частина Карпатської України (Ужгородський, Мукачевський і Севлюський повіти) з містами Ужгород, Мукачево і Берегово були приєднані до Угорщини. За цих умов столицю Карпатської України 10 листопада було перенесено до Хусту.

В ніч з 13 на **14 березня 1939 року** хортистська Угорщина, розпочала **війну проти Карпатської України**. Найбільший бій відбувся на красному полі. 16 березня 1939 р. зазнавши значних втрат, було захоплено Хуст, а 18 березня, більша частина території Карпатської України. У гірських районах Карпатської України загони «Карпатської Січі» продовжували боротьбу з угорськими регулярними частинами до кінця **травня 1939 року**.

26 листопада 1944 року збори у Мукачеві висловились за приєднання до СРСР. 29 червня 1945 року з Чехословаччиною було підписано угоду про приєднання Карпатської України до УРСР. Останній обмін з територією ЧСР відбувся 4 квітня 1946 року, а Закарпатська Україна стала **Закарпатською областю УРСР** (в складі СРСР).

Загалом, увесь історичний шлях Закарпаття - від найдавніших часів і до наших днів, такий:

- IX ст. - Слов'янське князівство білих хорватів під проводом короля Лаборця;
- XI - XVI століття - Угорське королівство;
- XVI століття до 1867 року - Західна частина - Угорське королівство, у складі Австрійської монархії; Східна частина до VII століття - як частина Трансільванського князівства Османської імперії;
- 1867 - 1918 роки - Австро-Угорська Імперія;
- 1919 рік - Угорська Республіка Рад;
- 1919 - 1939 роки - Чехословацька Республіка;
- 1939 рік - Карпатська Україна;
- 1939 - 1944 роки - Угорщина;
- 1944 - 1945 роки - Закарпатська Україна;
- 1945 - 1991 роки - Українська Радянська Соціалістична Республіка;
- з 1991 року - Україна.

Підготовлено:

Пошуковою групою ГО «Наша Родина», керівник – Пехньо С.П.